

**FUTBOLLA MƏŞĞUL OLAN KİÇİK YAŞLI UŞAQLARIN HƏRƏKƏT
KOORDİNASİYALARININ İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ METODİKASI****p.ü.f.d. R.Q. Babayev^{1a}, M.Q. Şükürov^{1b}, A.S. Salmanov^{1c}**¹*Azərbaycan İdman Akademiyası*^a rashad.babayev@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-9831-4812^b mehman.shukurov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0009-4050-7643^c anar.salmanov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-0494-6924**Nəşr tarixi**

Qəbul edilib: 14 oktyabr 2024

Dərc olunub: 25 dekabr 2024

© 2022 ADBTİA Bütün hüquqlar qorunur

Annotasiya. Məqalədə kiçik yaşlı futbolçuların hərəkət kordinasiyaları və onların qarşısında duran əsas məsələlərdən danışılıb. Kiçik yaşlı futbolçuların hərəkət kordinasiyasının qarşısında duran əsas məsələlər araşdırılıb və məşq prosesində daha çox nələrə diqqət yetirilməsi göstərilib. Uşaq futbolçuların kordinasiya hərəkətlərinin üç qrupu qeyd edilib. Futbolçuların kordinasiya qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi üzrə aparılan işin bir neçə mərhələdən ibarət olması və metodları vurğulanıb. Hərəkət kordinasiyası məşqinin qarşısında duran əsas məsələlər göstərilib. Müasir futbolda futbolçuların hərəkət kordinasiyası hazırlıqlarına olan tələbatların dayanmadan artdığını nəzərə alaraq kordinasiya qabiliyyətlərinin uşaq yaşlarından inkişaf etdirilməsi və formalaşdırılmasının məqsədəuyğun olduğu qeyd olunub.

Açar sözlər: *fiziki hazırlıq, psixoloji hazırlıq, nəzəri hazırlıq, hərəkət kordinasiyası, idman nəliyyəti.*

Futbolda müasir məşq sisteminin aparıcı xüsusiyyəti fiziki və psixoloji yükün həcmnin böyük olmasıdır. Müasir dövüdə bu xüsusiyyət idmançıların qarşısında çox böyük və ciddi tələblər qoyur. İdmançıların hazırlıq prosesində bu tələb daima özünü göstərir. Məhz buna görə günümüzün aktual problemi tədris – məşq prosesinin optimallaşdırılmasıdır. Bu proses çərçivəsində gənc futbolçuların hərtərəfli hazırlığının təmin edilməsi, yüksək ixtisaslı futbolçuların hazırlanması məsələsi həll olunma-

lıdır. Gənc futbolçuların hazırlığı müxtəlif bacarıq aspektlərinin səmərəli böyüməsini və inkişafını təmin edən metodoloji tələblərə ciddi riayət edilməsinə əsaslanmalıdır.

Futbol mürəkkəb texniki-taktiki hərəkətlərlə müşahidə olunan idman növü olduğu üçün idmançıların tək fiziki deyil, həmçinin psixoloji hazırlığını da tələb edir. Futbol komanda idman oyunudur və oyunda çoxlu sayda texniki-taktiki hərəkətlər olur. Buna görə də futbolçularda xüsusi kordinasiya qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi vacibdir. Hərəkətlərin idarə edilməsinin, tənzimlənməsinin müvəffəqiyyətlə icra edilməsi kordinasiya qabiliyyətindən asılıdır. Bu qabiliyyət əsasında hərəkətlərin sürəti, vaxtlı vaxtında icra edilməsi, zərbələrin dəqiqliyi təmin olunur. Hazırlıq prosesində hərəkət etmə bacarıqlarının formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsi çox önəmlidir. Kordinasiya qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi futbolçuların funksional və fiziki hazırlığının əsasını təşkil edir. Futbolçular çox yaxşı fiziki hazırlığa malik olsalar da kordinasiya qabiliyyəti zəif olduqda son nəticə gözlənilmədiyi kimi olmur. Artıq elmi cəhətdən də əsaslandırılıb ki, futbolçuların kordinasiya qabiliyyətlərinin yüksək olmasında onların psixoloji hazırlığında rol oynayır [1. s.256]. Bir çox alimlər (Tkaçenko N.V, Stepanova A.V. və s.). öz əsərlərində belə hazırlığın vacibliyini və effektivliyini isbat ediblər. Təcrübə göstərir ki, kordinasiya qabiliyyətləri bütün idman növlərində çox mühüm yer tutur və bu bacarıq komandanın bütün üzvlərində inkişaf etdirilməlidir. Belə olmadıqda komandanın oyunda yüksək nəticə qazanması mümkünsüzdür. [2, s.29.5.s.128].

Futbol oyunu zamanı vəziyyət tez-tez dəyişir və futbolçu yaranmış şəraitə uyğun tez

və daha rasionall məqsədyönlü hərəkət etməli və ona uyğunlaşmağı bacarmalıdır. Bu vəziyyətlərdə futbolçuların psixoloji cəhətdən hazırlıqlı olması vacib rol oynayır. Burada məkanda düzgün orientasiya, hərəkətlərin balanslı, dəqiq olması önəmlidir. Bunun üçün futbolçularda psixoloji hazırlıq, hərəkətlərə nəzarət və onların idarəedilməsi bacarıqlarını formalaşdırmaq vacibdir. Bəzən futbolçular qeyri-standart oyun vəziyyətlərində, ciddi vaxt məhdudluğu, məkan çatışmazlığı şəraitində hərəkət etməli olurlar. Kiçik yaşlı uşaqların anatomik və fizioloji xüsusiyyətlərini öyrəndikdə müəyyən olunmuşdur ki, bu yaş dövründəki oğlanlarda sakit və bərabər olaraq müntəzəm fiziki inkişaf baş verir, ürək əzələləri qanla yaxşı təchiz olunur və ona görə də ürək lazımi qədər dözümlü olur, beyində lazımi qədər qan təchizatı olur və onun iş qabiliyyəti artır. Bu yaş dövründə qanda ağ qan kürəciklərinin sayı çoxalır, orqanizmin xəstəliklərə qarşı müqaviməti artır. İnsan doğulandan yetkinlik yaş dövrünə çatanadək olan dövrdə ən az xəstələnmə faizi 7-8 yaşlı yaş dövründə olur [1. s.256]. Uşağın boyu uzandıqca skelet formalaşır, lakin tam bitmir, çünki sümük sistemində hələ çox qığırdaq toxumaları mövcüddür. Bu yaş dövründə boyun, çəkinin, əzələ gücünün, dözümlülüyün, ağ ciyərlərin həyat tutumunun artması bərabər və paralel gedir. Bu yaş dövründə boyun hündürlüyü orta hesabla qızlarda 13-14 sm, oğlanlarda 14-16 sm artır. Eyni zamanda bədənin çəkisi də paralel olaraq artır. Bu yaş dövründə oğlanlar və qızlar arasında antropometriya göstəricilərində nəzərəcarpacaq fərqliliklər olmur. Onların bədənləri çox elastik olur, buda fiziki tərbiyə və idmanla məşğul olmaq üçün əlverişlidir. Lakin bu yaşdakı uşaqlara məşqlər zamanı çox diqqətlə, ehtiyatla yanaşmaq tələb olunur, çünki onlarda sümük sistemi formalaşma dövründədir və onurğanın, çanağın, döş qəfəsinin, yuxarı və aşağı ətrafın sümükləşməsi hələ tam başa çatmayıb [3. s.444. 4. s.154-157]. Boy artdıqca, skeletdə formalaşır lakin hələ tamamlanmır və sümük sistemində hələ çoxlu qığırdaq toxumaları mövcüddür. Onların bədəni çox elastikdir və idmanla məşğul olmaq üçün əlverişlidir. Lakin məşqlər zamanı məşqçi onlara ehtiyatla, diqqətli yanaşmalıdır. Tə-

lim məşq prosesində futbolçuların hərtərəfli hazırlığı ilə bərabər gigiyenik amillərə riayət olunması önəmlidir. Biz müəyyən etdik ki, futbolçunun yetişdirilməsi vasitəsi fiziki məşqlər, gigiyenik amilləri və təbii qüvvələrdir. Gündəlik sistematik fiziki məşqlər yerinə yetirərkən fiziki bacarıqlar ardıcıl olaraq bərabər sürətdə təkmilləşir, həmçinin hərtərəfli motorik bacarıqları və qabiliyyətləri formalaşır. Bu bacarıq və qabiliyyətlər çox müxtəlifdir və onlar təlim prosesində verilən tapşırıqlara uyğun olaraq seçilməlidir. Koordinasiya qabiliyyətlərini inkişaf etdirməyin əsas yolu yüksək koordinasiya yükü olan fiziki məşqlər, eləcə də yenilik elementlərini ehtiva edən məşqlərdir. Fiziki məşqin mürəkkəbliyini artıran parametrlərə aşağıdakılar daxildir: məkan, zaman və dinamik bunlara həm də xarici şəraitin parametrləri daxil edilməlidir. Bu amillər ən qısa müddətdə motor koordinasiya qabiliyyətlərini inkişaf etdirməyə kömək edir. Koordinasiya bacarıqlarının inkişafı prinsipi müntəzəm artan koordinasiya mürəkkəbliyi ilə fiziki məşqlərin istifadəsinə, yəni koordinasiya elementlərinin sistematik daxil edilməsinə əsaslanır [6. s.145]. Məkan, zaman və performans dinamikasında dəyişən şərtlər hərəkətlərin icrasını dahada çətinləşdirir. Həmçinin idman avadanlığın yerini və avadanlığın çəkisini dəyişmək, məşq elementlərinin müxtəlif motor kombinasiyalarını, müxtəlif yük növlərini dəyişmək (məsələn, qaçışla, tullanmaq) və siqnal üzrə motor işini yerinə yetirmək də mümkündür. Koordinasiya bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün ən geniş və əlçatan vasitələr qrupu eyni zamanda ən vacib əzələ qruplarını özündə birləşdirən dinamik xarakterli ümumi gimnastika məşqləridir. Bu fiziki hərəkətlər sadə, mürəkkəb, dəyişdirilmiş oyun şəraitində, əşya ilə (toplar, gimnastika çubuqları və s) və əşyasız icra oluna bilər. Müxtəlif istiqamətlərdə: akrobatika elementləri, balans saxlama hərəkətləri. Motor hərəkətlərini yenidən qurmaq və uyğunlaşdırmaq bacarığı. Bu, mənimsənilmiş hərəkət formalarını və ya dəyişən şərtlərə uyğun olaraq bir motor hərəkətindən digərinə keçidi tez bir zamanda yenidən təşkil etmək qabiliyyətidir. Hərəkət koordinasiyasının inkişafı kiçik yaşlı futbolçular üçün vacibdir, çünki bu, onların atletik ba-

carıqlarını və meydançadakı performanslarını təkmilləşdirməyə kömək edir. Bu işdə kömək edə biləcək bir neçə üsullar göstərmək olar:

Koordinasiya məşqləri: Koordinasiyanı yaxşılaşdırmaq üçün təlim proqramına müxtəlif məşqlər daxil edin. Bunlar tarazlıq hərəkətləri, tullanma, ziqzaq, istiqaməti dəyişdirərək qaçış və s. ola bilər. Uşaqların məşqdən həzz alması üçün məşqləri maraqlı və rəngarəng etmək vacibdir.

Texniki təlim: Dribling, ötürmə və topa zərbə vurma kimi əsas texniki bacarıqlarına diqqət yetirin. Konuslar arasında dribbling və ya istiqamət keçidlərinin dəyişdirilməsi kimi daha yaxşı koordinasiya tələb edən elementləri əlavə etməklə, məşqləri tədricən çətinləşdirin.

Oyun vəziyyətləri: Məşqlərimizə uşaqların taktiki bacarıqlarını inkişaf etdirməyə və onların meydana reaksiyasını və koordinasiyasını yaxşılaşdırmağa kömək edəcək oyun vəziyyətlərini daxil edin. Bunlar mini-matçlar və ya oyun elementlərindən istifadə edilən məşqlər ola bilər.

Motor inkişafı: Futbol məşqindən əlavə uşaqlarda kobud motor bacarıqlarını və çevikliyi inkişaf etdirmək də vacibdir. Bu, çeviklik, çeviklik və gücü inkişaf etdirməyə yönəlmiş oyunlar və məşqlər vasitəsilə edilə bilər.

Fərdi təlim: Oyunçulara motor koordinasiyasında fərdi zəiflikləri üzərində işləmək üçün təkbətək məşqlər keçin. Bu, hər bir uşağın bacarıqlarını öz səviyyəsində təkmilləşdirməyə kömək edəcək.

Müsbət təlim: Müsbət təlim mühitini qoruyun və uşaqları söylərinə görə mükafatlandırın. Motivasiya bacarıqların, o cümlədən motor koordinasiyasının inkişafında mühüm rol oynayır.

Daimi təcrübə: Daimi məşq haqqında unutmayın. Uşaqlar nə qədər tez-tez məşq etsələr, koordinasiya və digər texniki bacarıqlarını bir o qədər tez inkişaf etdirəcəklər. Unutmayın ki, hər bir uşaq unikaldir, ona görə də məşqləri hər bir oyunçunun fərdi ehtiyaclarına və qabiliyyətlərinə görə uyğunlaşdırmaq vacibdir.

Futbolçuların hazırlığında istifadə olunan bütün koordinasiya hərəkətlərini üç qrupa bölmək olar:

- 1) yarış;
- 2) xüsusi hazırlıq;
- 3) ümumi hazırlıq.

Kiçik yaşlı futbolçuların koordinasiya bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün aşağıdakı üsullardan istifadə olunur:

Vizual metodlar. Bu metodlardan istifadə etdikdə pedaqoq və yaxud məşqçi müxtəlif sxemlərdən, maketlərdən, şəkillərdən, videomateriallardan və s. yararlanıla bilər. Belə əyani vasitələr olmadıqda, məşqçi öz timsalında lazım olanları göstərə bilər. Onların qarşısında canlı nümunə görmək uşaqların hərəkətlərin nəzəri icrasını başa düşməsi və praktikada tətbiq etməsi daha asan olacaq. Bu üsuldən istifadə edərək, siz təyin edilmiş vəzifələri aydın şəkildə ortaya qoya və mümkün səhvləri nəzərdən keçirə bilərsiniz.

Şifahi üsullar: Bu xüsusi üsul məşqçi və futbolçularla əlaqə saxlamağa imkan verir. Söhbətin, izahların və ya hətta şərhin köməyi ilə müəllim sizi tapşırılan problemləri həll etməyə həvəsləndirir və istiqamətləndirir. Söhbətdən əlavə, bu metoda hesabat və ya müəhazirə daxildir, o zaman müəllim tanış olan standart formada uşaqlarla material paylaşa bilər.

Praktik üsullar: bu üsulu tətbiq edərkən, düzgün seçilmiş dəyişən məşqlər ən uyğun olacaq. Onlar məşqin tam və ya ayrı-ayrı hissələrdə mənimsənilməsini nəzərdə tutur və oyun, dəyişən, oyun, təkrarlama metodu, interval və s. nəzərdə tutulur.

Koordinasiya bacarıqlarını inkişaf etdirərkən aşağıdakı əsas metodoloji yanaşmalardan istifadə olunur:

1. Yeni yanaşmaları öyrənmək, koordinasiya mürəkkəbliyinin tədricən artması ilə müxtəlif hərəkətlər.
2. Birdən dəyişən mühitdə motor fəaliyyətini yenidən təşkil etmək bacarığının inkişafı.
3. Təkmilləşdirilmiş motor hissələri və qavrayışlar əsasında hərəkətlərin məkan, zaman və güc dəqiqliyinin təkmilləşdirilməsi.

4. Rəşional əzələ gərginliyinin aradan qaldırılması. Bacarıq və bacarıqların inkişafı və təkmilləşdirilməsi sistemli məşq vasitəsilə baş verir. Onlar müxtəlifdir və onların seçimi birbaşa təlim və hazırlıq zamanı qarşıya qoyulan vəzifələrdən asılıdır.

Koordinasiyanın inkişafı 2 mərhələdən ibarətdir:

- təlim hərəkəti, yəni koordinasiya edilmiş motor hərəkətlərini yerinə yetirmək üçün yeni bacarıqların öyrənilməsi;
- motor bacarıqlarının formalaşmasından əvvəl koordinasiya bacarıqlarının öyrədilməsi.

Çeviklik və koordinasiya bacarıqlarının inkişaf etdirmək üçün məşqlər tərtib edərkən bəzi məqamları xatırlamaq vacibdir:

1. Yenilik elementlərinin məcburi daxil edilməsi.
2. Gözlənilməz dəyişən şəraitə ani reaksiya ilə əlaqə.
3. Əzələ gərginliyi, relaksasiyasının sürətli və kəskin dəyişməsi mərhələlərinin mənimsənilməsi.
4. Hərəkətlərin dəqiqliyi və tarazlığın qorunması üçün mümkün olan maksimum tələblər. Fikrimcə yeni başlayanların koordinasiya qabiliyyətlərini və texniki bacarıqlarını təkmilləşdirərkən, qaçışı müxtəlif mövqelərdən başlayaraq istiqamət dəyişikliyi (qaçış sürüşmə addımı) ilə birləşdirən məşqlərdən istifadə etmək vacibdir və topun hərəkət ritmi və sürəti ilə fərqli şəkildə həyata keçirilir, sürət, hərəkət və süni maneələr və rəqiblər dəyişdiriləcək, topu “tutma” elementləri ilə məşqlər, bu sürətli hərəkətlər zamanı topa kifayət qədər uzun nəzarət tələb edir.

Bəzi oyunçular üçün mürəkkəb hərəkətləri idarə etmək qabiliyyətini artırmaq üçün qeyri-spesifik məşqlərdən istifadə etmək effektivdir. (2) Belə alətlərə daxildir:

- 1) müxtəlif məşqlər və akrobatika və gimnastika elementləri (məsələn, salto);
- 2) Batutda məşqlər etmək. Koordinasiya bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün məşqlər

avtomatizm səviyyəsinə çatdırılana qədər təsirli olur, yəni motor bacarıqları formalaşır və bacarıqın daha da inkişafını stimullaşdırmaq üçün şərtləri dəyişdirmək lazımdır. Balans qabiliyyətinizi yaxşılaşdırmaq üçün müxtəlif xarici şərtlərə uyğunlaşmaq vacibdir. Məsələn, dayanarkən və ya hərəkət edərkən avadanlığı balanslaşdırmaq, qeyri-sabit və ya hərəkət edən səthdə və ya avadanlıqda tarazlığı qorumaq.

Beləliklə, tərəfimizdən kiçik yaşlı futbolçularda koordinasiya və müvazinət saxlama qabiliyyətlərinin inkişafı ilə bağlı materiallar araşdırılmışdır. Futbolçuların hazırlıq prosesində koordinasiya və balans saxlama qabiliyyətlərinin aşılması əsas komponent sayılır. Sensor nöqtəyi-nəzərdən, koordinasiya bacarıqları və tarazlıq gənc futbolçuların hazırlanmasında vacib komponentlərdir. Bu baxımdan, kiçik yaşlı futbolçuların məşqçisinin qarşısında hərəkət koordinasiyaları, havada müvazinət saxlamaq bacarığının formalaşdırılması və inkişafı mühüm vəzifələrdən biri durur. Futbolçularda koordinasiya bacarıqlarının inkişafının ən mühüm aspektlərini öyrənərək belə nəticəyə gəldik ki, koordinasiya bacarıqları istənilən idman növündə zəruri fiziki keyfiyyətdir. Koordinasiya bacarıqlarını inkişaf etdirmədən idmançı yeni səviyyəyə çata bilməyəcək və buna görə də daha yaxşı nəticələr əldə edə bilməyəcək. Müasir futbolçuların fəaliyyətində hərəkətlərin koordinasiyasının və məkan oriyentasiyasının əhəmiyyəti durmadan artır. Bu, çətin oyun şəraitində, qeyri-standart vəziyyətlərdə, vaxt və məkan çatışmazlığı ilə hərəkət etmək zərurəti ilə bağlıdır. Koordinasiya bacarıqları müxtəlif hərəkətlər üçün fərqlidir. Topu basketbol halqasına dəqiq ata bilən idmançılar topu futbol qapısına vurmaya bilirlər. Bununla belə, eyni zamanda, artıq yalnız digər idman növləri üçün istifadə olunan yüksək koordinasiya xüsusiyyətlərinə malikdir.

Futbolda koordinasiya bacarıqlarına bir neçə əsas xüsusiyyət daxildir: - sürəti və hərəkət istiqamətini tez tənzimləmək bacarığı; - kinetik səviyyədə hərəkətin fərqləndirilməsi bir çox məşqçinin top hissi adlandırdığı şeydir; - hərəkətinizin ritmini hiss etmək; - hərəkətləri-

nizi koordinasiya etmək bacarığı; - futbol meydançasında və ümumi məkanda sürətli yerdəyişmə; - reaksiyanın universallığı; - istənilən vəziyyətdə tarazlığı qorumaq bacarığı. Futbol topunun hərəkətini koordinasiya etmək bacarığını aşağıdakı üsullarla nümayiş etdirmək olar: toplu davranma və götürmə üsulunu dəyişdirməklə; texniki bacarıqların improvizasiyası zamanı; müxtəlif texniki bacarıq və qabiliyyətlərə malik rəqiblər; dəyişən komanda yoldaşları ilə qarşılıqlı əlaqə qurmaq bacarığı; müxtəlif mövqelərdə oynamaq bacarığı; müxtəlif taktili ssenarilərdə eyni dərəcədə aktiv və faydalı olmaq bacarığı (3).

Nəticələr: Tədqiqat nəticəsində belə qənaətə gəldik ki, günümüzdə futbolçuların koordinasiya bacarıqlarına olan tələbatların dayanmadan artdığını nəzərə alaraq koordinasiya qabiliyyətlərinin uşaq və yeniyetmə yaşlarından inkişaf etdirilməsi, formalaşdırılması daha məqsədəuyğundur. Aşağı yaş qrupunda formalaşdırılan koordinasiya qabiliyyətlər gələcək perspektivdə təkmilləşdirilərək möhkəmləndirilməsi daha əlverişli olur.

ƏDƏBİYYAT

1. Зеленцов А.М., Лобановский В.В., Коурвер В., Ткачук В.Г. *Уроки футбола*. Киев : УСХА, 2016, 256 с.

2. Бойченко Б.Ф. *Методика комплексного контроля в процессе отбора юных футболистов: методические рекомендации*. Бойченко Б.Ф. Москва: Советский спорт, 2012, 29 с.
3. Евсеев Ю.И. *Физическая культура: учебное пособие*. Евсеев Ю.И. Изд. 7-е, доп. и испр. Ростов н/Д: Феникс, 2015. 444 с.
4. Гуськов М.В. *Развитие координационных способностей у футболистов 5-6 лет*. М.В. Гуськов, И.В. Стародубцева // Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации: Материалы Международной науч.-практ. конференции. Тюмень: Вектор Бук, 2021, с. 154-157.
5. Лях В.И. *Развитие координационных способностей у дошкольников*. В.И. Лях. М.: Спорт-Человек, 2019, 128 с.
6. Максимова А.В. *Совершенствование координационных способностей у юных футболистов 7-9 лет на стадии начальной подготовки путем внедрения в тренировочный процесс элементов фитнес-аэробики*. А.В. Максимова, Г.В. Наполова. Наука 2020, с.145.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КООРДИНАЦИИ ДВИЖЕНИЙ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА, ЗАНИМАЮЩИХСЯ ФУТБОЛОМ

к.п.н. Р.Г. Бабаев^{1а}, М.Г. Шукуров^{1б}, А.С. Салманов^{1с}

¹Академия Спорта Азербайджана

^а rashad.babayev@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-9831-4812

^б mehman.shukurov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0009-4050-7643

^с anar.salmanov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-0494-6924

Аннотация. В статье говорится о координации движений футболистов 7-8 лет и основных проблемах, стоящих перед ними. Исследованы основные проблемы, стоящие перед координацией движений футболистов 7-8 лет, и показано, чему следует уделять больше внимания в тренировочном процессе. Выделены три группы координационных движений детских футболистов.

Подчеркнуто, что работа по развитию координационных способностей футболистов состоит из нескольких этапов и методов. Обозначены основные проблемы, с которыми сталкиваются упражнения по координации движений. Учитывая, что потребность в координации движений футболистов в

современном футболе постоянно возрастает, отмечено, что развивать и формировать координационные способности целесообразно с детства.

Ключевые слова: *физическая подготовка, психологическая подготовка, теоретическая подготовка, координация движений, спортивные результаты.*

METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF MOVEMENT COORDINATION OF YOUNG CHILDREN PLAYING FOOTBALL

PhD. R.G. Babayev^{1a}, M.G. Shukurov^{1b}, A.S. Salmanov^{1c}

¹Azerbaijan Sports Academy

^a rashad.babayev@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-9831-4812

^b mehman.shukurov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0009-4050-7643

^c anar.salmanov@sport.edu.az, orcid.org/0009-0008-0494-6924

Annotation. The article talks about the coordination of movements of young football players and the main problems they face. The main problems facing the coordination of movements of young football players are investigated, and it is shown what should be paid more attention to in the training process. There are three groups of coordination movements of children's football players. It is emphasized that the work on the development of coordination abilities of football players consists of se-

veral stages and methods. The main problems encountered in the coordination of movements exercises are indicated. Taking into account that the need for coordination of the movements of football players in modern football is constantly increasing, it is noted that it is advisable to develop and form coordination abilities from childhood.

Keywords: *physical training, psychological training, theoretical training, coordination of movements, sports results.*